Ч. 189. (688) Львів, неділя дня 26. серпня 1917. Рік III.

УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО

Ціна примірника 10 сот. На провінції 12 сот. В занятих теріторіях 4 коп.

політична, економічно-суспільна й літературна часопись. (Редакція: Руська ч. 3).

Виходить що дня рано кромі понеділка.

Умови передплати у Львові:	
На рік	24·— К.
„ пів року	12·— „
„ чверть року	6·— „
„ місяць	2·40 „

В краю і державі:	
На рік	32·— К.
„ пів року	16·— „
„ чверть року	8·— „
„ місяць	2·70 „

За границю:	
В Німеччині	37 мар.
В Америці	11 дол.
В инших державах	54 фр.

З тернопільських настроїв.

Про політичну орієнтацію серед населеня на Поділю, яке недавно зістало освобожене з під російського наїзду — не можна поки-що видавати якогось певного осуду, раз тому, що нема ще спромоги зносити ся свобідно з загалом населеня, а друге, що воно остає ще надто свіжо під грозою воєнних вражінь послідних часів. Стикаючи ся в часі мого кількоднєвного побуту в Тернополі, майже зі всіми українськими інтелїґентами, які перебули час окупації на місци, з тернопільським міщанством, та з селянами з околичних громад, бачив я передовсім, що всі ті люди без виїмку роблять вражінє сумних, зболілих і прибитих, так що навіть тогді не чув я в їх оповіданю радости і одушевленя, коли говорили про великі і надійні переживаня в часі інвазії. В сполуці з тим прибитєм, яке впрочім не тяжко дасть ся пояснити, відчував я в бесіді моїх знакомих певного рода неспокій

А треба все памятати, що вражіня свої збирав я — в національно найсвідомійшім і найкраще зорґанізованім повіті, та що як-раз тому українське населенє тернопільського і сусідних подільських повітів все було і є до тепер найбільше вразливе на всі прояви нашого національного житя.

Нім приступлю до віддаваня настроїв тих гуртів, з якими я стикав ся, хочу передовсім зазначити, що Росія мала і досить часу і дуже добру ситуацію, щоби собі зєднати як найбільші симпатії серед населеня Поділя. Прийшли вони туди вже в серпни 1914 р. У великій їм позантній силі, майже без битв, принесли з собою особливо в перших часах нечувану дешевість всіх средств поживи, від селян не вимагано сплати довгів і податків, а купці по містах і місточках мали зарібки, о яких їм ніколи не снило ся. По революції настала широка свобода, відбували ся в Тернополи і по селах маніфестації, концерти, віча, закладали ся школи і нові орґанізації, почала ся також вправді більше формально, але всеж таки й розпочала ся українізація всіх урядів, настала повна свобода віри, головно творенє ся української державности повинно було з природи річи викликувати серед українського населеня тих так свідомих повітів надії і симпатії до нової свобідної Росії. Не можна також казати, щоби Росія не намагала ся свідомо витворювати для себе прихильний настрій серед населеня, а робила се головно при помочи своїх численних добродійних комітетів, які приходили біднійшому населеню зі скорою і дуже видатною матеріяльною помочию.

Єслиж мимо того всего Росія не приєднала собі симпатій загалу населеня, то причини треба шукати глубше, а з окрема в її брутальности і безглуздній поліційній системі, а дальше в національній свідомости і в горожанськім вихованю українського населеня. Зараз по своїм приході в серпни 1914 р. розстріляли Москалї — шістьох селян в найсвідомійшім селї тернопільського повіту в Купчинцях, знищили там укр. тов. „Сокіл", Споживчу Спілку і читальню, та спалили кількадесять домів а все те тому, бо знайшли в домі одного з селян полишений австрійським жовніром динаміт. Опісля так, як всюди окружили себе російські власти галицькими москвофілами, за порадою котрих замкнено в Тернополи і у всіх селах повіту всякі українські орґанізації, які через цілий час окупації, навіть пореволюційній добі не проявили вже жадної діяльности.

Очевидно, що таке замкненє кількох соток орґанізацій, в яких гуртовало ся ціле майже населенє повіта, викликало живлову і глибоку відразу, до нового російського ладу.

В кілька місяців по тих перших зарядженях військових властий, розпочала свою діяльність охрана. На основі доносів починали ся арештованя найневиннійших людий, безнастанні труси по домах, вивоженє арештантів і заложників на Сибір. За що арештовано, мучено по вязницях і вивожено на Сибір людий, які ніколи не проявляли жадної політичної діяльности, які займали скромні посади судових писарів, почтових практикантів, дрібних урядників і т. п. які в публичнім житю не мали більших впливів і значіня, того ніхто зрозуміти не є в силї.

Досить, що в Тернополї є дуже мало таких між інтелїґентними Українцями, котрі підчас інвазії не запізнали ся з благодатами російської адміністрації. Арештовано впрочім не лише Українців, але також заможнійших жидів і Поляків. Такий стан річи викликував огірченє серед широких українських кругів, а непевність і безперестанний страх перед охраною розбуджував ненависть до російського ладу і держави.

По революції настала вправді політична свобода, охрана застановила свою діяльність, не відбували ся труси і арештованя, але устала

МИХАЙЛО ЯЦКІВ.

Нові твори Антона Манастирського.

Артист маляр Манастирський, звісний нашому загалови від літ зі своїх щирих картин, відбиваних десятками серій краскових листівок та в популярних виданях. Первообрази тих репродукцій можна стрінути денеде по домах наших людий. Були се святочні та инші принагідні картини в народнім стилю, крім того сценки-ілюстрації до українських пісень, картини з козацького побуту, а все те має благородну ціль: викинути чужу кримщину і дати нашій публиці своєрідні картини.

З таким вражінєм заглянув я оноді до Манастирського. На ґалерії привитав мене його півтретялітний одинак, утлий хлопчина з глибокими очима, через малу кухню війшов я до комнатки, в якій порала ся дружина артиста. Стрункий ріст і характеристичний вираз давали радше появу душі, ніж тіла.

Чистенька комнатка з одним вікном подобала скорше на мешканє швачки, чим на робітню маляря. Стіни завішані малюнками навперейми притягають око. Начерки з природи і з уяви, студії, портрети, проби композицій, образи викінчені і такі, що чекають на свою хвилю. З композицій звертають увагу козаки на конях. Козаки, коні, мрійна далечінь степів, могили — то улюблені сюжети Манастирського. Між ними орудує плавно з великим мистецьким даром уява і кисть сего артиста.

Два прегарні портрети п. Манастирської на протилежних стінах, далі автопортрети артиста, портрет матері і жінчиного батька доповнюють гостинний настрій кімнатки і витають чим хата богата, а високо з гори глядить задумчиво глибоко відчутий Шевченко.

Алеґорична композиція „Українська пісня", колиб тільки условини помогли їй розвинути ся, може станути колись славною навісою театру, яка буде представляти український Парнас.

Мрійна, голуба далеч, навіяна лілейними тонами туги, диxає з картин Манастирського погодою і щирим українським теплом.

Трудний се, далекий світ, артист черпає його лише з уяви і тільки дивувати ся, як може він переливати ніжні чари українського простору і неба в сій майже сутінній комнатці швачки, при злиденних турботах на хліб, при буденній праці над ілюстраціями до чужих ґазет.

Як українському робітникови з иншого артистичного поля не тяжко менї було відчути, що при тих буденних заробітках по кілька корон, при воєнних ілюстраціях до чужих ґазет, при виправлюваню за 2 корони французьких метрес з доби „Rococco" з плохеньких листівок для якогось пана-ділєтанта, який опісля продає ті побільшеня за більші квоти, при тих сірих злиднях і при тихій поезії серця любої дружини та чорноокого синка, що щебетом розвеселює хатину, то знов мовчки довгими хвилями вдивляє ся в батькових Запорожців — линуть з передвікових глибин української елеґії ті ніжні тони красок, ті сердечні мрії туги, далечі, простору і неба як сердечна, тиха відрада артиста.

Манастирський, се молодий ще чоловік. Чоловік і артист згармонізований в нїм в щирім українськім акорді як поезія Лепкого.

Показував менї нові картини.

Московські посіпаки запечатують галицьку читальню „Просвіти" — воєнно-чиновний старший відчитує в голос засуд смерти сільського просвітнього огнища, охранна личина спертий до рундука читальні глузує з трьох галицьких „дядькоф Мазепінцоф", що стоять подалік в темних сірачках і похнюпили голови в задумі, коло зачинених дверий читальні порає ся салдат з опечатанєм.

На иншій картині „асвабадітелі" видирають з поміж української сімї старого батька і сина і ведуть скованих в Сибір, на подвірю мати, діти, сестри ломлять за ними руки в розпуці.

Гіркі, смутні картини.

Артист пересуває передо мною нову, погідну: „Гей, там на горі женці жнуть".

В повеви сонця клонить ся край золотого лану, женці і червоні маки, се квітки в тім краю лану на горі, а долом-долиною мерехтить красками похід Запорожців на конях.

Далї йде образ до пісні: „Ой під гаєм, гаєм зелененьким".

Далї Запорожець на чатах на могилї серед степу, то знов прегарна картина, на якій два козаки в степу напувають коні і ведуть гутірку, а за ними підстрибує легко зі степових комишів і тирси третий товариш.

В двох окремих редакціях зладив Манастирський сцену з Шевченкової „Катерини" в хвилї, коли нещасна дівчина здержує Москаля на кони. Обі ті картини сильні, глибоко відчуті, хоч артист, звичайний сірома, не міг послугувати ся моделем і творив лише з уяви.

Сильно вражає не викінчена ще „Тополя" Шевченка, але до глибини порушує прегарно подумана і світло викінчена сцена у ворожки. По сім образі можна найкраще пізнати великий композиційний дар і велике почутє красок до мрійних тонкостий.

Манастирський щойно на порозі до сили і слави, талант тої міри, що він, потрібний і конечний для українського народу і тим самим заслугує на щире і негайне попертє зі сторони всіх сфер нашої інтелїґенції.

також охорона і певність майна і життя одиниці. Віча салдатів, відбувани ся на публичних площах міста, там цілими днями раджено і голосовано над тим чи йти на фронт, чи ні, чи дальше вести війну, чи заключити окремий мир. Той очевидний брак дисциплїни і розклад російської армії — викликував серед населення несупокій, який впрочім показав ся оправданим, бо салдати уступаючи з Тернополя рабували в безпримірний спосіб все, що лише дало ся.

Начеркнені моменти зложили ся на те, що українська інтелїґенція, свідоме селянство і заможнійше населене тішить ся, що Росія уступила, не бажає собі і боїть ся її повороту. З окрема належить тут додати, що всї богатші селяни, з якими я стикав ся жалують ся на російські власти, за те, що їх гідности не шановано; кождому „тикано“, за найменшу провину бито нагайками, а всяку чинність в уряді треба було оплачувати хабарями.

Є однакож в місті і повіті також такі верстви населення і то без ріжниці народности, серед яких остала ся тиха симпатія для Росії, а се всякого рода люди, які робили на Росії добрі, а часто грубі інтереси. Покутні шинки, чайні, фактори всяких недозволених інтересів, доставці живих і мертвих товарів, банда чорносотенців яка рекрутувала ся з найтемнійших одиниць, всі що шукали і знаходили легку, хоть не все чесну наживу, — се тая верства, якій уступлене Росії не на руку.

Польщина, яка так бундючно розсіла ся була на Поділю, — в часі трилїтної ворожої інвазії майже зникла, місто Тернопіль за одним махом стратило „польський характер“. На місце польських урядів прийшли російські, які в послідним часі почали ся українщити, а жиди перестали говорити по польськи. В публичних і приватних місцях, в урядах, склепах, каварнях всюди бесїдовано по українськи. Се майже, одинока для нас симпатична черта російської інвазії, а рівночасно доказ, що ціла так крикливa польщина східної Галичини держать ся на дуже слабих ногах.

Як відомо москвофільського руху перед війною в тернопільськім повіті майже не було. В трьох селях, а то в Кутківцях, Кипячці і Товстолузі селяни москвофіли тримали ся там, що п. к. Староство разом з вшехполяками піддержували їх при всяких виборах проти Українців. В тій справі вносив я свого часу інтерпеляцію до правительства в Соймі і Раді державній — розуміє ся безуспішно. Зараз по російській інвазії розпочав в тернопільськім повіті — о. Гваїв родом з Гайворонки коло Зарваниці аґітацію за православієм. Громада Товстолуг з винятком 13 родин перейшла на православіє, однакож по вибуху революції прогнано з села православного попа, а збаламучені селяни вернули до гр. кат. церкви. Подібний стан річи був також в Баворові. Впрочім православна аґітація не мала нігде більше в тернопільськім повіті успіху.

В 1915 р. як зближала ся австрійська офензива до Тернополя, много москвофілів виїхало до Росії, звідки однакож по кількох місяцях, збідовані в крайній нужді вернули до дому, заявляючи, що волять тут гинути в кримінаді, як другий раз йти до Росії. — Тепер виїхав до Росії судовий радник Лукавецький, який повний визначну ролю при російськім урядi та широко звісні вшехпольські менері: лікар До Стобецький, професор учит. семинара Сроковський і начальник філії краківського товариства Подлевський.

Як видно, Росія не лишила за собою в тернопільськім повіті — великих симпатій, чи Австрія стане на вижині своєї державної задачі небавком побачимо.

До. Ісидор Голубович.

В справі повороту виселенців.

Відень, 22. серпня.

Відповідно до заходів українських послів в справі повороту виселенц в згодило ся Міністерство і дозволило на поворот до дальших повітів, як: Бібрка, Жидачів, Стрий, Калуш, Станиславів, Богородчани.

Міністерство внутрішних справ предложило Начальній воєнній Команді на дозвіл до повороту ще отсї повіти: Перемишляни, Рогатин, Бережани, Підгайці, Бучач, Товмач, Надвірна, Коломия, Печеніжин.

В тій справі інтервенювали дня 22. серпня с. р. в Міністерстві посли др. Лев Бачинський і Лев Левицький, — і дістали запевнене, що всі ті повіти будуть вільні до повороту до 1 вересня с. р.

Лишали би ся ще деякі повіти положені близько боєвої лінії і Буковина, з котрої мабуть також деякі повіти межуючі з Галичиною будуть створені.

. Табор у Вольфсберґу буде розвязаний, а люди, о скільки не вернулиби до краю, будуть приміщені в Гая, а з Хоцену в Моравській Требові.

Щоби забезпечити на той случай нашим таборам поживу, делеґати Українського Запомогового Комітету о. міграт др. Жук і посол Лев Левицький були в Міністерстві виживлення (харчовім) і поставили ряд домагань.

Звертає ся вже нині увагу, що ученики і академики, які походять з увільнених повітів, не можуть користати у Відни ні з державної підмоги, ні з приютів.

Нарада в шкільних справах.

З рамени З. У. Культурної Ради відбула ся у Відни, в днях 10. і 11. с. м. конференція управителів українських народних шкіл по таборах для виселенців, яка радила над шкільними потребами українських виселенців з Галичини. Коли б Волинці табору Ґрьдіґ не були скоро відіслані домів — відбуде ся в справі шкіл для Волинців окрема нарада.

Без огляду на такий скорий речинець пов ного повороту всіх виселенців до краю, рішено вести до останної хвилї інтензивну і пляново науку, там більше, що про поворот перебуваючих у таборах виселенців з крайно східних повітів, під сю пору годі ще що небудь певного знати.

Українські народні школи в таборах Ґмінд, Вольфсберґ і Хоцен коли до сего вичислимо і малі гуртки розсипані Австрії, Чехії та Моравии, числять около 9.000 дітий в шкільнім віці. Крім сего без українських шкіл обходить ся значне число дітий, розкинених на области західної Галичини.

По вичерпуючих звідомленях і предложенях управителів шкіл, хвалила конференція слідуючі рішення, які малиб бути введені в житє, коли-б заходи компетентних укр. чинників не довели до певної репатріяції наших збігців та до розвязання таборів:

Вибрана комісія перестудіює істнуючі пляни научання поодиноких таборових шкіл та уложить одноцільний плян, оснований на плянах 6 клясових шкіл.

По думці предложить конференції забезпечить Президія З. У. К. Р. правильну шкільну науку для дітвори з тих двох таборів, які мають бути ділені та перенесені (Вольфсберґ і Хоцен)

Усталено способи орґанізовання шкіл для малих гуртків виселенців, розкинених на території Дол. Австрії, Чехії, Морави та західної Галичини, при чім узгляднено тип та орґанізацію мандрівних шкіл.

Предложено Президії З. У. К. Р. дезідерат в справі забезпечення правильної фахової візитації усіх українських шкіл на виселено.

Рішено започаткувати в таборі Ґмінд дві кляси видїлової школи та підготові курси до учит. семінарії з тим, що прочі таборі вишлють на сі підготові курси відповідне число прaготованих учеників і учениць.

З. У. К. Р. малаб забезпечити ученикам (цям) семинарійних підготових курсів дальшу науку у віденським укр. учительськім семинарі або у семинарах в краю, що являєть ся перворядною потребою з огляду на забезпечене українських учительських кадр

Розважено справу обсилання промислової та торговельної школи.

В справі шкільного та просвітного проводу на еміґрації і в краю висказано слідуючі дезідерат до Президії З. У. К. Р.:

Щоби З. У. К. Р. враз з перенесеєм головної своєї орґанізації до краю, оставила на еміґрації свою відповідно доцільно зложену доповнену новими фаховими силами експозитуру.

Щоби З. У. К. Р. обдумуючи плян своєї реорґанізації, взяла під увагу покликане в свій склад побіг представників культурно просвітних та станових громадянських орґанізацій — з'адна не до спільної праці більшого числа фахових сил особливо з кругів народного учительства та щоби в сей спосіб зреорґанізована З. У. К. Р. стала ся українською неофіційльною краєвою найвисшою шкільною маґістратурою до хвилї нового правно-політичного укладу, відносин в краю, та щоби заняла ся усіми потребами українського шкільництва.

Війна.

Вершок зусиль коаліції.

БЕРЛІН, 24. серпня. — Бюро Вольфа доносить:

Генеральна офензива дня 23. серпня ослабла дещо на фронті фляндрійськім, у Франції та на російсько-румунськім фронті. Лише в Італії борба велась дальше зі всею нагальністю попередних днів. — У Фляндрії діяльности артилерії ставали в поперек по части лихі умови обсервації та тумани пороху. Ворожий огонь зміг ся до великої сили дополуднe пополудни і вечером. На становищах коло Іпера відперто кровавий наступ Анґлійців. Три панцирні вози, що хотіли поперти той наступ, в короткім часі стали неспосібними до боротьби. Рухи ворожої піхоти поборювано з очевидним успіхом. Коло години 7·30 вечером розбито огнем ворожі поготівля коло St. Julien. Успішний огонь очистив ліс Herenchage.

Успішні бої у Фляндрії.

БЕРЛІН (Вольф). У Фляндрії коло St. Julien та на південь від дороги Іпера Менек місцеві бої мали для нас корисний оборот. На захід від Мози Французи, що наступали поза сугорб 304, відперто серед найбільших втрат.

З італійського побоєвища.

ВІДЕНЬ, 24. серпня. З воєнної пресової кватири доносять:

На Красі і на південь від Гермади вчера менше-більше до години 3 пополудни панував спокій, почім знову розпочав ся міновий огонь на тамтешні становища та огонь артилерії на доїздні дороги і на місця збірки.

По кількох наступах розпочав ся о годині 4 пополудни одностайний наступ на цілі становища на сугорбах. Уживаючи всяких боєвих середників, силкував ся неприятель за всяку ціну вимусити наслідок, та даремно. На височині Баінзіцца відперто усі ворожі наступи. Ворог поніс великі втрати.

Один з летунів, що належить до ескадри літаків, кинув вчера на становища батерій над Стоббою, 27 штук 20 кільограмових бомб. Летун капітан Бруновський зістрілив знова одного неприятельського летуна.

З італійського звідомлення.

З дня 24. серпня 1917.

Борба триває дальше. Ми відібрали ворогови його становища і зломили його сильні протинаступи та взяли богато бранців. Досі забрано загалом 500 офіцирів і 20.000 жовнірів, яких відтранспортовано з боєвого фронту. Ми здобули 60 гармат, здебільшого середного калібру, богато метачів мін, скорострілів та обильний воєнний матеріял.

Наші летуни наступали безнастанно на ворожі маси і нищили їх дорогии відвороту, кидаючи 15 бомб.

На фронті в Трентіно, де ворог обставав при своїх пробах диверсії, ми відперли всі стежі в Юдикарії, ва Zugna, в долині Lagarina і Seikoffel (Monte Croce і Comelico).

В справі бурси в Жовкві!

З новим шкільним роком хотілиб ми прийти з помочю для нашої шкільної молодіжи з повіту. Тому задумуємо відчинити в Жовкві українську бурсу. Хоч як ризиковний се крок в нинішних часах нечуваної дорожнї — до того у нас нема власної хати, так з давного майна бурси не лишило ся ніщо ні з інвентаря ні з бібліотеки — ми не відстрашуємо ся, бо числимо на певну і горячу підмогу цілого повіту, числимо на співучасть всього його патріотичного громадянства, яке до часу вибуху війни все так щиро бурсою нашою інтересувало ся.

Переконувати, як потрібно є нині така бурса в повітовім місті, Жовкві, не станемо. Усякий бачить, що нині наш народ в огни, значить, що випатуємо, то буде наше.

Тому подаючи до загальної відомости цілого повіту і всього його патріотичного громадянства, які наші заміри, просимо не для себе і не в своїм імени, щоб українську бурсу в Жовкві признано нині народною потребою і щоб вона як народна, пекуча, не відклична і необхідна інституція була твором цілого повіту, а не одиниць, так що до свого почину, як і що до свого будучого розвою.

Щож маємо робити? На те відповідь така:
1) Всю нашу молодіж з повіту віддати до укра-

інської бурси, щоб та молодіж не марнувала ся по невідповідних станціях. 2) По наших патріотичних громадах уряджувати час від часу гроше́ві складки на будову бурси в Жовкві, так само головно тепер, осеню, зібрати і доставити ласкаво з наших громад для бурси все, чого нині в місті за ніякі гроші не дістане ся, а то: бульб, капусти, гороху, бураків, круп, то що. Всім тим, що такою збіркою по громадах займуть ся, стократно Господь нехай надгородить, а від нас їм сердечне українське „спаси Біг“. 3) Закладати скрізь по громадах Українські Педаґоґічні Кружки для тим успішнійшого і ревнійшого підпомагання нашої бурси в Жовкві, бо лиш в єдності і гармонії сила. Де є ідейних і охочих 10 членів в громаді, там вже може повстати такий кружок. До такого кружка належати можуть також наші господині і наші дівчата. Вкладка на цілий рік лиш 2 Кор. Що значить нині 2 Кор., всі се добре знаємо, але громада то все великий чоловік. Нитка по нитці бідному сорочка.

Тому, ще раз повтаряємо: З новим шкільним роком задумуємо відчинити українську бурсу в Жовкві. Кому лежить на серци добро рідного українського народа та доля його молодіжи, хто бажає тому народови красшої будучности, той нехай перейме на себе патріотичний і християнський обовязок чим небудь і як небудь приспужити ся нашій бурсі і прийти нам в поміч, той нехай десятого і сотного сусіда заохотить до підмоги нашої бурси, одним словом, той нехай стане приятелем нашої бурси і другом—добродієм нашої української шкільної молодіжи так, як се безсмертний Геній України, Тарас Шевченко, поручив нам: „Обніміте, брати мої, найменшого брата!“

Старшина Українського Педаґоґічного Кружка ім. Т. Шевченка.

Жовква, дня 22. серпня 1917.

о. Ст. Білинський, голова. Осип Пелеський, секретар.

Як дівоча оселя пращала громади Підберезці і Гаї.

Ми вже попередно згадували про гостинність підберезецьких громадян за ревну учинність місцевої учительки Вп. П. Юлії Шубертівної для оселі нашої львівської дітвори, а нині додамо тілько, що не достає нам слів признання і подяки за її труди і заходи коло виживлення, Впр. о. Шухевичеви за його щиру поміч і гостинність і Вп. Панночкам-семинаристкам, дочкам місцевих Громадян, які в порі свого побуту на вакаціях, старали ся також ревно о проживні середники для наших дітей.

Вп. П. Шубертівна весь час побуту дітей не опускала рук від праці, а місцеве населене своєю помочею дало прегарний доказ великого почутя національного обовязку.

За се золоте серце зложили діти всім своїм Вп. Добродіям щиру подяку. Перед відїздом відбуло ся представлене гарної, патріотичної двоактівки, полученої з концертом. Малі діти деклямували вірші з Шевченка і порушили приявних гостий до сльоз.

Представлене і концерт відбули ся під здібною орудою Вп. учительки Козачківної. Місцева і позамісцева інтеліґенція і селянство прибули на пращальний вечер малих гостей, на закінчене зладжено спільну фотоґрафію, врешті Вп. П. директор, др. О. Макарушка зі Львова, виголосив щиру подяку громаді Підберезці за приміщене оселі дівчат, а громаді Гаї за опіку над оселею хлопців.

Пращані сердечно вернули діти 21. с. м. до Львова.

Побут на оселях тревав вправді лише чотири тижні, але на всіх дітях видно благодатний вплив і слідно значні успіхи. Діти значно поправили ся на вигляді, здобули рух, стали живійші, а дуже важне також і се, що познайомили ся з природою і селянським житєм.

Вказане на будуче, щоби як найбільше число міських дітий звести зі сільськими, щоби пізнавали себе взаїмно, розуміли ся та вчили ся що красшого одні від других і сей напрям, ведений умілою рукою досвідних, педаґоґічних сил, видасть гарні успіхи в основах нашого національного відродження.

Львівська шкільна Управа війшла вже в тім напрямі в порозуміне з П. Т. Духовенством на провінції і маємо надію, що при ідейній єдности, при взаїмній любві і братерстві українських сіл з містами, в слідуючих літах оселі спільні зі сільськими дітьми будуть тревати на час цілих вакацій, а тоді щезне з поміж наших міських дітий страшний ворог — тілесне і духове безсиле.

П. К.

З днем 6. вересня здержимо висилку всім, котрі до тої пори не вирівнають залеглости і не пришлють предплати за вересень.

НОВИНКИ.

— **Відзначене Українця.** Гринько Брездень, війт з Підборець к. Львова і аґент „Дністра“, відзначений на італійськім фронті срібною медалию хоробрости II ої кл.

Сего заслуженого і в львівськім окрузі загально звісного діяча-селянина староство не хотіло реклямувати, та він і на італійськім фронті дав доказ свого ревного патріотизму.

Його рідний брат; Андрій, надпоручник І. п. тир. стрільців, помер від ран в маю с. р.

— **Записуйте молодіж до нашої одинокої торговельної школи!** Зріст нашого економічного житя викликав потребу заснованя української фахової школи, яка би для соток наших кас, крамниць, господарських, промислових і торговельних спілок та приватних підприємств підготовлювала фахово образовану молодіж. Ідучи на зустріч тій народній потребі головний виділ т-ва „Просвіта“ у Львові заснував в 1911 р. першу і доси одиноку на галицькій Україні торговельну школу. Її метою є подати своїм ученикам кромі загального фахове образоване, потрібне до торговлі і инших фінансових підприємств.

Школу засновано спершу яко двоклясову, а з новим шкільним роком вводить ся ще і приготовляючу клясу, якої задачею буде підготовити до торговельної школи сю молодіж, яка не має відповідного шкільного підготовленя, а показує талан і охоту до науки.

До приготовляючої кляси буде ся отже приймати хлопців і дівчат з 13 роком житя, укінченою школою народною, по зложеню вступного іспиту з української мови і рахунків. Услівем принятя на перший рік є 14. рік житя, 3 кляси виділової, чи середної школи, або вступний іспит з української і німецької мови, рахунків і природописних наук.

В обсяг науки сеї школи входять кромі загально образуючих предметів: релігії, української, польскої і німецької мови, ґеоґрафії, природописних наук і науки про устрій монархії, фахові предмети: бухгальтерія, купецькі рахунки, наука про торговлю і векслі, кореспонденція, контові праці, товарознавство, а вкінци каліґрафія. стеноґрафія, писане на машині і спільництво.

Кромі сего устроюють ся при школі окремі пополудневі і вечірні курси для практикуючих вже в інституціях та взагалі охочих зазнакомити ся з торговельними науками.

Науку ведуть люди з висшим загальним і фаховим образованем: укінченим фільософічним і правничим виділом університету, технікою. або торговельною академією та практикою в середних школах, касовім і купецькім званю. Школа заосмотрена в усякі наукові середники, з новим шкільним роком приміщена в дуже гарнім і відповідаючім цїли мешканю в середмістю при затишній площі Домбровського (бічна Хорущини) ч. 7.

Укінчене торговельної школи заступає після закона і міністеріяльного розпорядку трилітну торговельну практику, звільняє від доповняючої науки, кваліфікує на урядника каси, спілки, книговодця при більшім господарстві, та в загалі при всякім приватнім, чи публичнім грошевім підприємстві. Одним словом торговельна школа дає кромі загального образованя скоро певний, добрий та независимий хліб.

Немаловажною користію з укінченя школи торговельної є можність узисканя права однорічної військової служби. — Д. Коренець.

— **Іменованя.** Ц. к. краєва шк. Рада іменувала провізоричними учителями в середних школах зміж Українців отсих заст. учителів: Миколу Бабина, Романа Гладишовського і Теодора Срібного.

— **Українські робітники за миром.** Із Стокгольму доносять: Загальний конґрес українських робітників, що відбув ся в Київі, ухвалив таку резолюцію: Супроти того, що війна загрожує всім добичам революції і автономії України, супроти того, що в наслідок економічної дезорґанізації грозить державі упадок, конґрес ухвалює: Війна мусить покінчити ся в найблизшім часї. Тимчасове правительство мусить візвати безпровочно Анґлію, Францію і инші держави коаліції, щоб розпочали спільно з Росією мирові переговори з осередними державами. Коли би инші держави сьому спротивили ся, Росія має здержати сейчас военні операції.

— **Шведи про Україну.** Капітан Ернест Ліледаль, приятель Українців, виступив в Aftonbladet з 31. липня з довшою статею під заг. „Вільна Україна“. Оживлений вірою в поводжене офензиви осередних держав в східній Галичині, оцінює автор ентузіастично прояви українського руху і ворожить йому скору і повну реалізацію. Катастрофа Росії вже неминуча. З того треба тішити ся. Тільки цілковите знищене російської держави може принести Европі добре заслужений тревалий мир. До сеї фази війни вже зближаємо ся. Першим кроком на тій дорозі було освободжене Польщі, другим упадок царату, третим буде розклад Росії на її складові части. Тоді повстане велика осередна Европа з Україною, Польщею, Фінляндією і Литвою, як охоронний вал проти Москвичів, котрі свою столицю перенесуть з Петрограду до Москви.

Инший шведський письменник, Г. Скельд, помістив в тижневнику „Forum“ з 28. липня с. р. довшу статю, в котрій рівнож, хоч не так прихильно і річево, обговорює рух на Україні.

— **Українській кооперативний банк.** Українське бюро в Австрії доносить із Стокгольму: Після „Київської Мысли“ предложив недавно центральний комітет українських кооператив міністерству фінансів проект українського кооперативного банку. Міністерство фінансів якраз потвердило статут того проекту і дало свій призвіл на отворене банку. Банк має бути вкоротці отворений.

— **Восьмигодинний день на російськім фронті.** Як доносить „Русское Слово“, в часі одної з останних тяжких борб на російськім фронті, відмовили ся санітети транспортувати дальше ранених, оправдуючись, що вони не зобовязані довше працювати денно як 8 годин. Через те жовніри були змушені самі перенятя на себе транспорт ранених.

— **Проживві середники з Галичини до... Відня.** Як довідуємо ся, управа міста Відня постаралась в центральнім проживнім уряді у Відни о довіз бульби туди з трьох найбогатших повітів Галичини. В нормальних часах се зовсім оправдана, ба, корисна річ, одначе вивозити проживні середники з краю тепер, коли Галичина так страшенно знищен

се хиба вже неможливість. Правда, много у нас, головно з між єрусалимської шляхти, спекулянтів, які самі удають ся доставляти кожду скількість проживних середників очевидно під умовою, що вони і їх спільники будуть вільні від кари за лихву. Наслідком того маємо вже в повнім ході експльоатацію східної Галичини зі всяких проживних середників. Та чи нема вже у нас ніякої власти, щоб тому зробила конець?!

— **Канонік львівської капітули а німецький жовнір.** „Deutsches Volksblatt für Galizien“ в ч. 34 з 23/8 с. р. доносить:

Дня 18. серпня розглядав повітовий суд у Львові ось таку цікаву справу: Дня 10. червня с. р. (на лат. Боже Тіло) їхав німецький жовнір Герман трамваєм зі шпиталю на вечеру. В ринку казали йому з трамваю висісти і він знайшов ся серед великої товпи людий. Не знаючи причини здвигу і не думаючи навіть про те, ішов жовнір дальше, прямуючи до Сикстуської улиці. Нараз почув слова: „Зняти шапку!“ і рівночасно хтось зірвав йому шапку з голови. Коли обернув ся, побачив коло себе якогось священика в церковних ризах, котрий зірвану жовнірську шапку з погордою кинув на землю. Тому, що присутні люди виявляли ворожий настрій до Німця, вважав він відповідним, піднести свою шапку, і — скоро віддалити ся. Після припису доніс він про сей випадок своїй власти. Доперва по кількох тижнях удало си поліції ствердити, що тим священиком є Генрих ґр. Бадені, кононік латинської капітули. Зараз внесено проти нього скаргу о обиду німецького жовніра в службі. — Ґр. Бадені на судовій розправі боронив ся тим, що поведене жовніра було того рода, що обурило і арх. Більчевського і його. (Йому доказано, що арх

Більчевський не брав участи в процесії!) — Переслухані свідки виказали, що за ґр. Баденім нема ні крихітки правди. Через те суд засудив ксьондза ґрафа і молоденького каноніка в одній особі на один день арешту або 300 корон кари. — Заступник німецького жовніра др. Кляйн вніс відклик по причині за малого виміру кари.

В послідній хвили довідуємось, що вчера обжалований цофнув відклик, який був також вніс, і узнав правосильність вироку. Супроти того заступник обвинителя др. Кляйн цофнув також свій відклик і дарував кошти карного поступованя.

— **О пошановане нашої мови.** В будинку головного почтового уряду у Львові можна стрінути таке оголошене:

Ч. 1901/М. Пакети приватні з Австриї до Галіції знову допущені, але з ограніченем до 5 штук денне од одного надавци без взгляду на вагу. Пакети конечне польове, наглюче, з насюнамі і дрожджами ораз пересилкі горошерні допущені биз ограніченя. Gup. Почт.

Питаємо: І се діє ся на нашій рідній землі в ХХ. столітю?! — І чи нема способів — навчити вже раз наших „сусідів“ шанувати наші права на нашій землі? (К).

ЛЯГЛИ ГОЛОВАМИ.

Андрій Брездень, надпоручник 1. полку ц. і к. тирольських стрільців, ранений під Люблином, помер 31. мая 1917 в ґарнізоновім шпитали в Відни.

Покійний був сином селянина з Підборець к. Львова, визначав ся характерністю і ревним патріотизмом. В. й. п.

ПОМЕРЛИ.

Лазар Винничук, рільник, начальник громади Угринова долішного, бувший довголітний посол до краєвого Сойму, член повітового Виділу, окружної шкільної Ради і т. д. по довгій, а тяжкій недузі, заосмотрений Найсв. Тайнами, помер дня 22. серпня в 69 році житя в Книгинині місті.

Похорони відбули ся в четвер дня 23. серпня о год. 3. пополудни з дому жалоби при ул. Шевченка в Книгинині місті.

ОПОВІСТКИ.

Неділя, дня 26. серпня 1917

Нині: 26. серпня гр.-кат. Максим, римо-кат. Зефірина.

Завтра: 27. серпня гр.-кат. Михея прор., римо кат. Иосифа К.

○ **Товариство взаїмних обезпечень „Дністер“** просить своїх Делеґатів, Всч. ОО. духовних і взагалі своїх прихильників у відбитій тепер части Галичини і Буковини, щоби по можности, як найскорше повідомили Товариство про стан аґенцій і аґенційних актів, як і про те, чи аґент є на місци, а если його нема — якого лишив заступника, зглядно хто надававби ся на заступника аґента, а в кінци котрий найблизший почтовий уряд зістав реактивований. Всіх П. Т. аґентів, які остали в місци осідку своєї аґенції взиває ся, щоби безпроволочно повідомили про те Товариство. 3—3

○ **Вписи** до прив. укр. ґімназії з правом прилюдности в Долині відбудуть ся в трех послідних днях вересня б. р. Іспити вступні до кл. І. дня 1. вересня, до висших кляс в днях 1—5 вересня б. р.“.

○ **Вписи** до народної школи СС. Василіянок у Львові при ул. Потоцького 95. відбудуть ся 3. і 4. вересня від 9—12 і 4—6.

Початок шкільного року 4 вересня. — Дирекція. 3—3

З італійського фронту.

З дня 25. серпня.

З военної пресової кватири: На високорівни Красу не було вчера ніяких більших военних подій.

О Монте Сан Ґабріеле ведено дуже завзяту борбу для нашого оружя успішну.

З ГОЛОВНОЇ НІМЕЦЬКОЇ КВАТИРИ.

З дня 25. серпня.

На західнім фронті:

Фронт пільного маршалка баварського насліди. престола Рупрехта:

В звязи з борбами інфантерії розвинули ся коло Іперн на поодиноких відтинках знов оживлені артилерійні бої, котрі також через ніч тревали. На схід від St. Julien зустрінув ся приступ, призначений до очищеня одного анґлійського гнізда, з ворожим приступом. По відкиненю ворога перевели ми успішно намічене підприняте.

По обох сторонах дороги Іперн-Менен намагали ся Анґлійці знов вдерти ся в наші становища; на північно-західнім краю ліса Геренталь, вигнули вони дещо наші лінії взад, врештою відперто їх з втратами. На кількох місцях заломали ся ворожі вивідні приступи.

Сильні відділи ворога, котрі рушили в пізних вечірних годинах проти наших лінії коло Лен, прогнано по завзятій рукопашній борбі до місць, звідки вийшли.

На полудни від Венділь видерли ми Анґлійцям нині рано через нечайний приступ держаний ними хутір Жлемон.

По найзавзятійшім артилерійнім підготованю, яке спричинило в Ст. Кентен і в сусідних селах кількократно пожежі, атакували Французи вчера наш оборонний відтинок на полудневім фронті міста в довжині яких два кільометри. В тяжких борбах відкинено ворога на цілій лінії; наші війська, що там борють ся, знаходять ся в цілковитім посіданю своїх становищ.

Фронт пруського наслідника престола:

Під Верден по обох берегах Мози змогла ся боєва діяльність. На захід від ріки рано і вечером наступали великими силами Французи на наші становища, коло ліса Форж, а також між Малянкур і Бетінкур. В огни нашої артилерії серед їх тяжких втрат відперто всі наступи. Так само даремні були їх зусиля піти вперед на північ на східнім березі від сугорба 344.

Східний фронт:

Здовж Двини, коло Сморґоня, Луцька і Тернополя, між Прутом і Молдавою, як також в долині Ойтоз хвилями живійший артилерійний огонь. Набіги російських стежних відділів коло Бродів не вдали ся.

Македонський фронт:

Нічо до оповіщеня.

Перший ґенеральний кватирмайстер Людендорф.

Надіслане.

За сю рубрику редакція не відповідає.

Оголошеня.

Видає і відвічає за ред.: Др. Сидір Голубович. Друкарня А. Гольдмана, Львів, ул. Сикстуська 19.